

Kabanata XI: Sa Los Banos at Kabanata XII: Placido Penitente

Aralin **30**

Filipino 3: Retorika, at Pagsusuri at Pagpapahalagaang Pampanitikan

Module Code: Fil3 Lesson Code: 12.6 Time Limit: 30 minuto

Mga Tunguhin **1** TA: 1 minuto ATA: _____

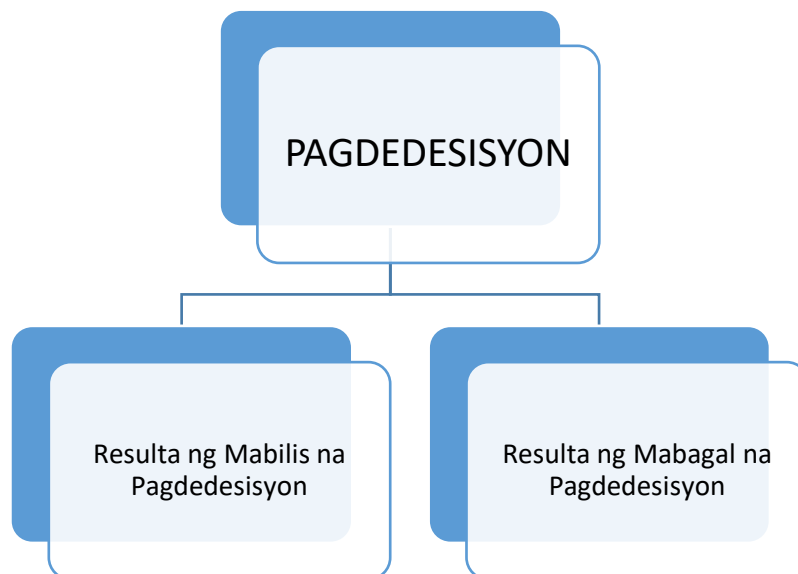
Sa katapusan ng talakayan, ang mga iskolar ay inaasahang:

1. nakapagbibigay-patunay na ang mga prayle ay walang malasakit sa kabataan at paaralan; at
2. nakapaghahambing sa uri ng edukasyon, mga guro, mga kamag-aral at batas na ipinairal noon at ngayon.

Gawin Natin **2** TA: 3 minuto ATA: _____

Ibahagi Mo

Paano ka nagdedesisyon? Ito ba ay mabilisan o tunay na pinag-iisipan? Sa *graphic organizer* sa ibaba, ibahagimo ang iyong mga karanasan sa resulta ng mabilisan at mabagal na pagdedesisyon.

Marami tayong ginagawang pagdedesisyon sa bawat araw ng ating buhay. Kung minsan nangangailangan ito nang mabilisan na pagtugon, at kung minsan ito ay matagal na pinag-iisipan. Ano man ang desisyon natin, nawa ito ay ating mapanindigan.

Gawain 1. Basahin Natin

Sa dalawang kabanatang tatalakayin, alamin kung sino ang marunong manindigan at kung sino ang tatalikod sa oras ng ipitan. Bigyang-pansin din ang mga tauhang walang malasakit sa kanilang ibinababa o ibinibigay na desisyon.

Kabanata XI: Sa Los Baños

(Buod)

Disyembre 31. Nagtungo sa Bosoboso ang Kapitan Heneral kasama ang mga prayle, kawal, at kawani para mangaso ngunit walang nahuli ni isa mang daga o ibon dahil may kasamang banda. Ipinag-utos ng Kapitan Heneral na bumalik agad sa Los Baños.

Sa Los Baños, naglaro ng baraha (tresilyo) habang naghihintay ng pananghalian sina Padre Irene, Padre Sibyla, Padre Camorra, at ang Kapitan Heneral. Halatang nagpapatalo sina Padre Sibyla at Padre Irene dahil mayroon silang pabor sa Kapitan Heneral kaya nainis si Padre Camorra at umayaw sa laro. Niyaya si Padre Fernandez ngunit umayaw. Sa huli, si Simoun ang pumayag.

Ayon kay Padre Irene, brilyante raw ang ibabayad ni Simoun kapag siya ay natalo na sinang-ayunan ng huli; habang hiniling niya sa kaniyang mga kalaro kapag sila naman ang natalo ang sumusunod:

Kay Padre Sibyla, di-magpapakita ng kababaang loob, di-magiging masunurin sa loob ng limang araw, at tatanggi sa kahirapan. Kay Padre Irene, tatanggi sa pagtitimpi sa sarili at tatanggi sa pagiging mapagbigay sa kapwa, at sa Kapitan Heneral, 1 pagpapakulong, 200 pagpapatapon ng mga bilango sa malayo, at 500 pagpatay sa bawat lalawigan sa loob ng limang buwan. Dahil sa kakaibang kondisyon ni Simoun, nilapitan siya nina Don Custodio, Padre Fernandez, at ng Mataas na Kawani. Tinanong ang binata kung para saan ang mga hiling niya. Ang dahilan ni Simoun, upang luminis ang bayan at maalis na lahat ng masasamang damo.

Iniiisip ng mga nakarinig na kaya ganoon na lamang ang pag-iisip ni Simoun dahil sa pagharang sa kaniya ng mga tulisan ngunit paliwanag ni Simoun, walang kinuha sa kaniya kundi ang dalawang rebolber at mga bala. Kinomusta pa nga raw ang Kapitan Heneral at sinabing marami raw armas ang mga tulisan. Tumugon ang Kapitan Heneral na ipagbabawal niya raw ang mga armas. Ipinaliwanag ni Simoun na ang mga tulisan daw ang pinakamatapat na mamamayan sa bayan dahil pinakawalan siyang hindi man lamang kinuha ang kaniyang mga alahas. Wala raw sa mga tulisan sa bundok ang kasamaan, ito raw ay nasa siyudad.

11:30 ng umaga nang itinigil ng Kapitan Heneral ang sugal at biruan upang mapag-usapan na ang mahahalagang bagay.

Una, ang pagbabawal ng Kapitan Heneral sa mga armas. Tutol dito ang Mataas na Kawani subalit wala siyang nagawa. Tinapos ni Simoun ang usapan sa payo niyang gawing legal ang pagbili ng mga sandatang walang anim na milimetro ang kalibre. Sumang-ayon ang lahat maliban sa Mataas na Kawani.

Sumunod na pinag-usapan ay ang guro sa Tiani na humihingi ng maayos na paaralan na sinang-ayunan ng Mataas na Kawani. Iminungkahi naman ni Don Custodio na gawing paaralan ang sabungan dahil tuwing Linggo at pista lamang may sabong at ito rin ang may pinakamaayos na gusali. Mariing tinutulan ni Padre Camorra dahil may pagkakataon daw na hindi lamang Sabado at Linggo ang sabong at hindi makatarngan sa mga may-ari ng sabungan na nagbubuwis sa pamahalaan. Dahil sa pagtatalo itinigil ng Kapitan Heneral ang usapan at sinabing pag-iisipan niya ang desisyon.

Ang ikatlong pinag-usapan ay ang balak ng kabataang magkaroon ng Akademya ng Wikang Kastila na anim na buwan ng hinihintay ng kabataan ang pasya. Pinuri ng Mataas na Kawani ang balak ng kabataan. Tumutol si Padre Sibyla dahil wala raw sa panahon. Ayon naman kay Simoun, ang balak daw ay kahina-hinala. Dahil dito naisip ni Padre Irene, ang tagapagsalita ng kabataan para sa paaralan na wala nang pag-asa ang balak ng kabataan.

Iniisa-isa rin ang kabataang nagbabalak sa paaralan. Una si Isagani. Mahilig raw sa pagbabago kaya't mapanganib ngunit ipinagtanggol ni Padre Fernandez. Sumunod ay si Macaraig na isang mayaman na ipinagtanggol ni Padre Irene. Ang huli, si Basilio. Ang ama raw niya ay namatay sa isang kaguluhan dahilan sa dahan-dahang pagngiti ni Simoun. Ipinakuha ng Kapitan Heneral ang pangalan,

Ipinagtanggol ng Mataas na Kawani ang balak ng kabataan at iminungkahing pagbigyan ang mga ito at kapag umabuso, tangalan ng permiso. Subalit tinutulan ni Padre Camorra at sinabing hindi raw dapat matuto ang mga Indiyos ng Kastila. Tumutol din si Padre Sibyla dahil may lihim daw na paghahamok ang kabataan na pabagsakin ang pamahalaan. Ngunit ayon naman kay Padre Fernandez, sa halip na labanan ang balak, sang-ayunan ito. Matuwid daw ang kahilingan ng kabataan at kapag pinagbigyan sila, kikilala ng utang ng loob ang kabataan sa kanila. Dahil sa mainit ang usapan, pag-iisipan daw ng Kapitan Heneral ang desisyon at niyaya niyang sila'y mananghalian na.

Binulungan ng Mataas na Kawani ang Heneral. Ang anak daw ni Kabesang Tales ay humihiling na palayain ang kaniyang ingkong, si Tata Selo. Sinang-ayunan ito ni Padre Camorra at sinabing siya'y naparito upang tulungan ang dalaga sa kahilingan. Sa huli, sumang-ayon ang heneral na palayain ang matanda.

Kabanata XII: Placido Penitente

(Buod)

Malungkot na naglalakad papuntang Unibersidad ng Santo Tomas si Placido Penitente dahil nais na niyang tumigil sa pag-aaral at umuwi na lamang upang magtrabaho tulad ng nakalagay sa dalawang sulat na ipinadala sa ina. Ngunit nakiusap ang kaniyang ina na tapusin nito ang Batsilyer sa Artes.

Itinuturing na pinakamatalino si Placido sa paaralan ni Padre Valerio kaya't isang palaisipan sa kaniyang mga kababayan sa Tanauan ang kaniyang hangad na tumigil. Sa katunayan, siya ay mayaman hindi siya sugarol, walang kasintahan, at laban sa mga aral ni Tandang Baciong Macunat.

Sa kaniyang paglalakad, nakita niya ang iba't ibang uri ng mag-aaral. Pagdating niya sa liwasan ng Magallanes, nagulat siya dahil tinapik siya sa balikat ni Juanito Pelaez, mayaman, anak ng mestisong Kastila, mahilig pumapel, at kinagigilawan ng propesor.

Kinomusta ni Juanito ang bakasyon ni Placido. Ikinuwento ni Juanito ang kaniyang pagbabakasyon sa Tiani kasama si Padre Camorra. Sila raw ay nagharana ng magagandang babae at walang bahay silang hindi napanhik.

May ibinulong si Juanito sabay halakhak na tila ikinamagha ni Placido. Isinalaysay rin ni Juanito na may nakilala silang mangmang na babaeng kasintahan ni Basilio. Hangal daw si Basilio dahil nakipagkasintahan siya sa isang hindi marunong mag-Kastila, walang yaman, at masungit. Pero susuko rin daw si Juli kay Pade Camorra pagdating ng araw.

Nagtanong din si Juanito ng mga naging aralin kay Placido sa mga nakaraang araw. Halos walang pasok sa mga nakaraang araw dahil sa sumusunod na pangyayari: kaarawan ng guro, kapistahan ng santo, at umulan. Ang aralin daw nila ay tungkol sa salamin. Dahil dito, niyaya ni Juanito si Placido na maglakwatsa subalit tumanggi ang huli dahil naalala niya ang pagpapakasakit din ng ina para maipaaral siya sa Maynila. Nagpatuloy sila sa paglalakad, may naalala si Juanito at humingi ng ambag kay Placido para sa pagpapagawa ng monumento kay Padre Baltazar, isang paring Dominikano. Nagbigay si Placido upang tumigil na si Juanito at naisip din ni Placido na nakatutulong ang mga ganoong ambag upang makapasa sa klase.

Nang malapit na sila sa Unibersidad, nakita nila si Isagani na nakikipagtalos tungkol sa aralin. Ang ibang mag-aaral naman ay tumitingin sa magagandang dalagang nagsisimba. Namutla si Isagani nang makita niya ang kaniyang magandang kasintahan na si Paulita Gomez. Kasama ni Paulita ang kaniyang tiyahing si Donya Victorina na nagbigay ng ngiti ang huli kay Juanito. Si Tadeo ay naroon din na mahilig magbulakbol.

Patungo na sa klase si Placido nang biglang may tumawag sa kaniya at pinalalagda sa kasulatang tutol sa balak na paaralan ni Macaraig. Hindi lumagda si Placido dahil hindi niya pa nabasa ang kasulatan. Naalala niya ang isang amain na nawalan ng pag-aari at nakulong nang lumagda sa isang kasulatang hindi binasa. Dahil sa kapipilit sa kaniyang lumagda, nahuli si Placido sa kaniyang klase. Hindi na sana siya papasok ngunit naalala niyang malapit na ang pagsusulit at hindi pa siya natatanong o napapansin ng kaniyang propesor. Dahil dito pumasok si Placido nang walang ingat – pinatunog niya ang kaniyang sapatos. Napansin ito ng kaniyang propesor at tiningnan ng masama si Placido na parang may pagbabanta

Sanayin Natin TA: 5 minuto ATA: _____

Gawain 2: Pagsusuring Pangnilalaman (non-graded)

1. Anong dahilan ng pagpunta sa Los Baños ng mga tauhan sa Kabanata XI?
2. Paano ipinakita ng mga prayle na wala silang malasakit sa kabataan? Magbigay ng mga patunay.
3. Paano ipinakita ng mga prayle na wala silang malasakit sa paaralan? Magbigay ng mga patunay.
4. Ilarawan sina Placido at Juanito. Ano-ano ang pinagkaiba nila bilang mag-aaral?
5. Bakit nais nang tumigil ni Placido sa kaniyang pag-aaral?

Paglalahagom TA: 11 minuto ATA: _____

Gawain 3. Paglinang sa Aralin (Graded)

Sagutin ang hinihingi ng bawat kahon gamit ang tatlo hanggang limang pangungusap. Limang puntos sa bawat paliwanag at paghahambing (20 puntos).

	Pagpapaliwanag	Paano mo ito maihahambing sa mga guro noon at ngayon?
<p>“Karunungan ang kailangan upang maging ganap na malaya ang bayan.”</p> <p><small>Cruz, E. & Mangahas, R. (2018). <i>El Filibusterismo</i> ni Jose P. Rizal. C & E Publishing, Inc.</small></p>		
	Pagpapaliwanag	Paano mo ito maihahambing sa mga guro noon at ngayon?

“Ang guro ay nagsisilbing gabay sa ating paglago at pagbabago.”		
	Pagpapaliwanag	Paano mo ito maihahambing sa edukasyon noon at ngayon?
“Pagkakaisa sa Pagkakaiba-iba: Kalidad na Edukasyon para sa Lahat.” <small>TeacherPH. (2019, February 18). School Year 2018-2019 K To 12 Basic Education Program End of School Year Rites. https://www.teacherph.com/end-of-school-year-rites/</small>		
	Pagpapaliwanag	Paano mo ito maihahambing sa batas ng paaralan noon at ngayon?
“Batas ng Paaralan ay Sundin upang Kaayusan ay Kamtin”		

Rubrik sa Pagmamarka

	Napakahusay	Mahusay	Mahusay-husay
Nilalaman at Organisasyon	Naipaliwanag at naihambing nang maayos ang dalawang pinag-uugnay gamit ang tatlo hanggang limang pangungusap. 3	Hindi naipaliwanag at naihambing nang maayos ang dalawang pinag-uugnay at kulang sa tatlo o higit sa lima ang nabuong pangungusap. 2	Maligoy at hindi naipaliwanag at naihambing nang maayos ang dalawang pinag-uugnay at kulang sa tatlo o higit sa lima ang nabuong pangungusap. 1
Mekaniks	Walang pagkakamali sa paggamit ng wika, pagbabaybay, at pagbabantas. 2	May isa pataas na pagkakamali sa paggamit ng wika, pagbabaybay, at pagbabantas. 1	

Mga Sanggunian:

Almario, V. (2011). *El Filibusterismo*. Adarna House, Inc.

Bucu, A., Carreon, M., & Cuaño, F. (2009). *Obra Maestra IV (El Filibusterismo)*. Rex Book Store, Inc.

Cruz, E. & Mangahas, R. (2018). *El Filibusterismo ni Jose P. Rizal*. C & E Publishing, Inc.

Dayag, A., & Marasigan, E. (2015). *Pinagyang Pluma (Aklad 2 El Filibusterismo)*. Phoenix Publishing House.

Pang-elektroniko

Jose Rizal University. (2004). Jose Rizal Website. *Kabanata IX Ang mga Pilato*.
<http://www.joserizal.ph/fi13.html>

Jose Rizal University. (2004). Jose Rizal Website. *Kabanata X Kayamanan at Karalitaan*.
<http://www.joserizal.ph/fi14.html>

TeacherPH. (2019, February 18). *School Year 2018-2019 K to 12 Basic Education Program End of School Year Rites*.
<https://www.teacherph.com/end-of-school-year-rites/>

Inihanda ni: HARVY B. CALMA
Posisyon: Special Science Teacher IV
Kampus: Central Luzon
Pangalan ng reviewer: JOAN P. ÑAL
Posisyon ng reviewer: Special Science Teacher III
Kampus: Central Luzon